

Sbírka soudních rozhodnutí

ROZSUDEK SOUDNÍHO DVORA (velkého senátu)

10. května 2017*

„Řízení o předběžné otázce — Občanství Unie — Článek 20 SFEU — Právo pobytu v členském státě, které je podmínkou nároku na sociální pomoc a přídavky na dítě — Státní příslušník třetí země, který každodenně a skutečně pečuje o své nezletilé dítě, jež je státním příslušníkem tohoto členského státu — Povinnost státního příslušníka třetí země prokázat, že druhý rodič, který je státním příslušníkem uvedeného členského státu, není schopen se o dítě starat — Odepření pobytu, na jehož základě může být dítě nuceno opustit území členského státu, či dokonce území Unie“

Ve věci C-133/15,

jejímž předmětem je žádost o rozhodnutí o předběžné otázce na základě článku 267 SFEU, podaná rozhodnutím Centrale Raad van Beroep (odvolací soud pro oblast sociálního zabezpečení a veřejné služby, Nizozemsko) ze dne 16. března 2015, došlým Soudnímu dvoru dne 18. března 2015, v řízení

H. C. Chavez-Vilchez,

P. Pinas,

U. Nikolic,

X. V. Garcia Perez,

J. Uwituze,

I. O. Enowassam,

A. E. Guerrero Chavez,

Y. R. L. Wip

proti

Raad van bestuur van de Sociale verzekeringsbank,

College van burgemeester en wethouders van de gemeente Arnhem,

College van burgemeester en wethouders van de gemeente 's-Gravenhage,

College van burgemeester en wethouders van de gemeente 's-Hertogenbosch,

College van burgemeester en wethouders van de gemeente Amsterdam,

* Jednací jazyk: nizozemština

College van burgemeester en wethouders van de gemeente Rijswijk,

College van burgemeester en wethouders van de gemeente Rotterdam,

SOUDNÍ DVŮR (velký senát),

ve složení K. Lenaerts, předseda, A. Tizzano, místopředseda, R. Silva de Lapuerta, M. Ilešič, J. L. da Cruz Vilaça, E. Juhász, M. Berger, A. Prechal a E. Regan, předsedové senátů, A. Rosas (zpravodaj), C. Toader, M. Safjan, D. Šváby, E. Jarašiūnas a C. G. Fernlund, soudci,

generální advokát: M. Szpunar,

vedoucí soudní kanceláře: C. Strömholm, rada,

s přihlédnutím k písemné části řízení a po jednání konaném dne 10. května 2016,

s ohledem na vyjádření předložená:

- za A. E. Guerrero Chavez, I. O. Enowassam, J. Uwituze, X. V. Garcia Perez, U. Nikolic, P. Pinas a H. C. Chavez-Vilchez, E. Cerezo-Weijnsfeld, J. Kruseman, S. Çakici-Reinders a W. Fischerem, advocaten,
- za Y. R. L. Wip H. de Roo a T. Weteringsem, advocaten,
- za nizozemskou vládu C. S. Schillemans a M. K. Bulterman, jako zmocněnkyněmi,
- za belgickou vládu C. Pochet a M. Jacobs, jakož i S. Vanriem, jako zmocněnci,
- za dánskou vládu C. Thorningem a M. Lyshøjem, jakož i M. Wolff, jako zmocněnci,
- za francouzskou vládu R. Coesmem, jako zmocněncem,
- za litevskou vládu R. Krasuckaitė a V. Čepaitė, jako zmocněnkyněmi,
- za polskou vládu B. Majczynou, jako zmocněncem,
- za vládu Spojeného království V. Kaye a C. Crane, jakož i M. Holtem, jako zmocněnci, ve spolupráci s D. Blundellem a B. Laskem, barristers,
- za norskou vládu I. Jansen a K. Moenem, jako zmocněnci,
- za Evropskou komisi D. Maidani a C. Tufvesson, jakož i G. Wilsem, jako zmocněnci,

po vyslechnutí stanoviska generálního advokáta na jednání konaném dne 8. září 2016,

vydává tento

Rozsudek

- 1 Žádost o rozhodnutí o předběžné otázce se týká výkladu článku 20 SFEU.

- 2 Tato žádost byla předložena v rámci sporů mezi H.C. Chavez-Vilchez a dalšími sedmi státními příslušnicemi třetích zemí, které jsou matkami jednoho či více nezletilých dětí nizozemské státní příslušnosti, o které každodenně a skutečně pečují, na jedné straně a příslušnými nizozemskými orgány na straně druhé ohledně žádostí těchto osob o sociální pomoc a přídavky na dítě, které byly zamítnuty s odůvodněním, že tyto osoby nemají v Nizozemsku právo pobytu.

Právní rámec

Unijní právo

- 3 Článek 2 směrnice Evropského parlamentu a Rady 2004/38/ES ze dne 29. dubna 2004 o právu občanů Unie a jejich rodinných příslušníků svobodně se pohybovat a pobývat na území členských států, o změně nařízení (EHS) č. 1612/68 a o zrušení směrnic 64/221/EHS, 68/360/EHS, 72/194/EHS, 73/148/EHS, 75/34/EHS, 75/35/EHS, 90/364/EHS, 90/365/EHS a 93/96/EHS (Úř. věst. 2004, L 158, s. 77), nadepsaný „Definice“, stanoví:

„Pro účely této směrnice se rozumí:

1) ‚občanem Unie‘ osoba, která je státním příslušníkem některého členského státu;

2) ‚rodinným příslušníkem‘:

[...]

d) předci v přímé linii, kteří jsou vyživovanými osobami, a taková předci manžela či manželky nebo partnera či partnerky stanovení v písmenu b);

3) ‚hostitelským členským státem‘ členský stát, do něhož se občan Unie stěhuje za účelem výkonu svého práva volného pohybu a pobytu.“

- 4 Článek 3 téže směrnice, nadepsaný „Oprávněné osoby“, v odstavci 1 stanoví:

„Tato směrnice se vztahuje na všechny občany Unie, kteří se stěhují do jiného členského státu, než jehož jsou státními příslušníky, nebo v takovém členském státě pobývají, a na jejich rodinné příslušníky ve smyslu čl. 2 bodu 2, kteří je doprovázejí nebo následují.“

- 5 V článku 5 směrnice 2004/38, nadepsaném „Právo na vstup“, je uvedeno:

„1. Aniž jsou dotčeny předpisy o cestovních dokladech použitelné pro kontroly na státních hranicích, zaručují členské státy občanům Unie vstup na své území s platným průkazem totožnosti nebo cestovním pasem a rodinným příslušníkům, kteří nejsou státními příslušníky žádného členského státu, vstup na své území s platným cestovním pasem.

Po občanech Unie nesmějí být požadována výjezdní víza ani jiné rovnocenné formality.

2. Po rodinných příslušnících, kteří nejsou státními příslušníky žádného členského státu, je požadováno pouze vstupní vízum v souladu s nařízením [Rady] (ES) č. 539/2001 [ze dne 15. března 2001, kterým se stanoví seznam třetích zemí, jejichž státní příslušníci musí mít při překračování vnějších hranic vízum, jakož i seznam třetích zemí, jejichž státní příslušníci jsou od této povinnosti osvobozeni (Úř. věst. 2001, L 81, s. 1; Zvl. vyd. 19/04, s. 65)] nebo případně s vnitrostátním právem. Pro účely této směrnice jsou od vízové povinnosti osvobozeni rodinní příslušníci s platnou pobytovou kartou [podle článku 10].

Členské státy poskytnou těmto osobám všechny prostředky, aby jim usnadnily získání nezbytných víz. Tato víza se udělují bezplatně, zrychleným postupem v nejkratší možné lhůtě.

[...]

6 Článek 7 odst. 1 a 2 uvedené směrnice zní takto:

„1. Všichni občané Unie mají právo pobytu na území jiného členského státu po dobu delší než tři měsíce, pokud:

- a) jsou v hostitelském členském státě zaměstnanými osobami nebo osobami samostatně výdělečně činnými; nebo
- b) mají pro sebe a své rodinné příslušníky dostatečné prostředky, aby se po dobu svého pobytu nestali zátěží pro systém sociální pomoci hostitelského členského státu, a jsou účastníky zdravotního pojištění, kterým jsou v hostitelském členském státě kryta všechna rizika; nebo
- c)

— [...]

— jsou účastníky zdravotního pojištění, kterým jsou v hostitelském členském státě kryta všechna rizika, a prohlášením nebo jiným podobným prostředkem podle své volby ujistí příslušný vnitrostátní orgán, že mají dostatečné prostředky pro sebe a své rodinné příslušníky, aby se po dobu jejich pobytu nestali zátěží pro systém sociální pomoci hostitelského členského státu; nebo

- d) jsou rodinnými příslušníky doprovázejícími nebo následujícími občana Unie, který splňuje podmínky uvedené v písmenech a), b) nebo c).

2. Právo pobytu stanovené v odstavci 1 se vztahuje rovněž na rodinné příslušníky doprovázející nebo následující v hostitelském členském státě občana Unie, kteří nejsou státními příslušníky žádného členského státu, za předpokladu, že tento občan Unie splňuje podmínky stanovené v odst. 1 písm. a), b) nebo c).“

Nizozemské právo

7 Článek 1 Vreemdelingenwet 2000 (zákon o cizích státních příslušnících z roku 2000) ve znění použitelném na skutkový stav v původním řízení (dále jen „zákon o cizích státních příslušnících“) stanoví:

„Pro účely tohoto zákona a ustanovení přijatých na jeho základě se rozumí:

[...]

e) státními příslušníky Společenství:

- 1° státní příslušníci členských států Evropské unie, kteří jsou podle Smlouvy o založení Evropského společenství oprávněni vstoupit a pobývat na území jiného členského státu;
- 2° rodinní příslušníci osob uvedených v bodě 1, kteří jsou státními příslušníky třetí země a kteří jsou na základě rozhodnutí vydaného podle Smlouvy o založení Evropského společenství oprávněni vstoupit a pobývat na území členského státu;

[...]

8 V článku 8 zmíněného zákona je uvedeno:

„Cizí státní příslušník pobývá v Nizozemsku legálně pouze:

[...]

- e) jako státní příslušník Společenství, pobývá-li v Nizozemsku na základě právního předpisu přijatého podle Smlouvy o založení Evropského společenství nebo Dohody o Evropském hospodářském prostoru;
- f) pokud do doby, než bude přijato rozhodnutí o žádosti o povolení k pobytu [...], tento zákon, ustanovení přijaté na jeho základě nebo soudní rozhodnutí stanoví, že cizího státního příslušníka nelze vyhostit, dokud se nerozhodne o této žádosti;
- g) pokud do doby, než bude přijato rozhodnutí o žádosti o povolení k pobytu [...] nebo o prodloužení doby platnosti povolení k pobytu [...] nebo o změnu povolení k pobytu, tento zákon, ustanovení přijaté na jeho základě nebo soudní rozhodnutí stanoví, že cizího státního příslušníka nelze vyhostit, dokud se nerozhodne o této žádosti;
- h) pokud do doby, než bude přijato rozhodnutí o opravném prostředku v rámci správního či soudního řízení, tento zákon, ustanovení přijaté na jeho základě nebo soudní rozhodnutí stanoví, že cizího státního příslušníka nelze vyhostit, dokud se nerozhodne o uvedeném opravném prostředku.“

9 Článek 10 zákona o cizích státních příslušnících stanoví:

„1. Cizí státní příslušník, jehož pobyt není legální, se nemůže domáhat dávek a příspěvků, které přiznává správní orgán. První věta se přiměřeně použije i na úlevy a povolení stanovené zákonem nebo správním opatřením s obecnou působností.

2. Od odstavce 1 se lze odchýlit tehdy, jestliže se nárok týká vzdělávání, přístupu k nutné lékařské péči, prevence ohrožení veřejného zdraví nebo poskytnutí právní pomoci cizím státním příslušníkům.

3. Rozhodnutí o přiznání nároku nezakládá právo na legální pobyt.“

10 Vreemdelingencirculaire 2000 (oběžník o cizích státních příslušnících z roku 2000) ve znění použitelném na skutkový stav ve sporech v původním řízení (dále jen „oběžník o cizích státních příslušnících“) obsahuje souhrn ustanovení přijatých Staatssecretaris van Veiligheid en Justitie (státní tajemník pro bezpečnost a spravedlnost, Nizozemsko). Tento oběžník je všem přístupný a každý se může dovolávat jeho ustanovení. Příslušný vnitrostátní orgán, v projednávaném případě Immigratie- en Naturalisatiedienst (Imigrační a naturalizační služba, Nizozemsko, dále jen „IND“), musí při posuzování žádostí o povolení k pobytu tato ustanovení dodržovat. Může se od nich odchýlit pouze odůvodněným způsobem a ve výjimečných případech, o kterých se neuvažovalo při formulaci uvedených ustanovení.

11 Odstavec 2.2 části B oběžníku o cizích státních příslušnících stanoví:

„Pobyt cizího státního příslušníka je legální ve smyslu [...] [zákona o cizích státních příslušnících] tehdy, jsou-li splněny všechny níže uvedené podmínky:

- cizí státní příslušník má nezletilé dítě, které je nizozemským státním příslušníkem,
- cizí státní příslušník hradí náklady na péči o toto dítě a bydlí s ním a

- pokud by cizímu státnímu příslušníkovi bylo odepřeno právo pobytu, dítě by jej muselo následovat a opustit území Evropské unie.

Služba IND v žádném případě nemůže mít za to, že dítě [jehož otec nebo matka je cizí státní příslušník] je povinno následovat [svého rodiče, který je cizím státním příslušníkem] a opustit území Evropské unie, pokud má druhého rodiče, jehož pobyt je podle [...] zákona o cizích státních příslušnících legální, nebo který je nizozemským státním příslušníkem, a tento rodič se o dítě může fakticky starat.

Služba IND má v každém případě za to, že druhý rodič se může o dítě fakticky starat, pokud:

- je dítě v jeho péči nebo by mu mohlo být do péče svěřeno a
- při péči o dítě a jeho výchově může využít pomoc a podporu, kterou poskytují veřejné orgány nebo organizace sociální péče. Služba IND tím rozumí i přiznání peněžité dávky ze státního rozpočtu, na kterou mají v zásadě nárok všichni nizozemští státní příslušníci žijící v Nizozemsku.

Služba IND má v každém případě za to, že druhý rodič se o dítě fakticky starat nemůže, pokud:

- je ve výkonu trestu odnětí svobody nebo
- prokáže, že mu dítě nemůže být svěřeno do péče.“

- 12 Podle Wet Werk en Bijstand (zákon o práci a sociální pomoci, dále jen „zákon o sociální pomoci“) a Algemene Kinderbijslagwet (obecný zákon o přídavcích na dítě, dále jen „zákon o přídavcích na dítě“) platí, že za účelem získání nároku na sociální pomoc a přídávky na dítě musí rodiče, kteří jsou státními příslušníky třetích zemí, pobývat v Nizozemsku legálně a mít právo pobytu.
- 13 Dne 1. července 1998 nabyl účinnosti Wet tot wijziging van de Vreemdelingenwet en enige andere wetten teneinde de aanspraak van vreemdelingen jegens bestuursorganen op verstrekkingen, voorzieningen, uitkeringen, ontheffingen en vergunningen te koppelen aan het rechtmatig verblijf van de vreemdeling in Nederland (zákon, kterým se mění zákon o cizích státních příslušnících a některé další zákony a jehož cílem je podmínit žádosti o dávky, příspěvky, úlevy a povolení, které podávají cizí státní příslušníci u správních orgánů, legálním pobytem v Nizozemsku) ze dne 26. března 1998 (Stb. 1998, č. 203). V případě cizích státních příslušníků, kteří nejsou státními příslušníky členského státu Evropské unie, tento zákon zavedl do právní úpravy sociální pomoci požadavek, podle něhož musí mít cizí státní příslušník povolení k pobytu vydané příslušným orgánem, aby se na něj hledělo jako na nizozemského státního příslušníka, a do zákona o přídavcích na dítě pak zavedl obdobnou povinnost, která je v tomto případě podmínkou získání statusu pojištěnce.
- 14 Žádost o povolení k pobytu se podává u služby IND. Služba IND rozhoduje o právu pobytu jménem státního tajemníka pro bezpečnost a spravedlnost.
- 15 Žádosti o přídávky na dítě poskytované na základě zákona o přídavcích na dítě se podávají u Sociale verzekeringsbank (Sociální pojišťovna, Nizozemsko, dále jen „SvB“).
- 16 Žádosti o sociální pomoc podle zákona o sociální pomoci se podávají u obecní rady obce, ve které má dotyčná osoba bydliště.
- 17 V článku 11 zákona o sociální pomoci je uvedeno:
„1. Každý nizozemský státní příslušník pobývajícím v Nizozemsku, který se v tuzemsku nachází v situaci, kdy nemá prostředky na úhradu nezbytných životních nákladů, nebo hrozí, že se do takové situace dostane, má nárok na státní sociální pomoc.

2. Jako na nizozemského státního příslušníka uvedeného v odstavci 1 se s výjimkou případů uvedených v čl. 24 odst. 2 směrnice [2004/38] hledí na cizího státního příslušníka, který v Nizozemsku legálně pobývá ve smyslu čl. 8 návětí a písm. a) až e) a písm. l) [zákona o cizích státních příslušnících].

[...]“

18 Článek 16 zákona o sociální pomoci stanoví:

„1. Osobě, která nemá nárok na sociální pomoc, může [obecní] rada s přihlédnutím ke všem okolnostem daného případu přiznat pomoc odchylně od ustanovení této části, vyžadují-li to mimořádně naléhavé důvody.

2. Odstavec 1 se neuplatní na cizí státní příslušníky, kteří nejsou uvedeni v čl. 11 odst. 2 a 3.“

19 Podle článku 6 zákona o přídavcích na dítě platí:

„1. Za pojištěnce ve smyslu ustanovení tohoto zákona se považuje ten, kdo:

a) má bydliště v Nizozemsku,

b) nemá bydliště v Nizozemsku, ale podléhá dani z příjmů ze závislé činnosti vykonávané v Nizozemsku.

2. Za pojištěnce se nepovažují cizí státní příslušníci, kteří v Nizozemsku nepobývají legálně ve smyslu čl. 8 návětí a písm. a) až e) a písm. l) [zákona o cizích státních příslušnících].“

Spory v původním řízení a předběžné otázky

20 Všech osm sporů v původním řízení se týká žádostí o sociální pomoc (bijstandsuitkering) a přídavky na dítě (kinderbijslag), které podaly u příslušných nizozemských orgánů na základě zákona o sociální pomoci a zákona o přídavcích na dítě státní příslušnice třetích zemí, které jsou matkami jednoho či více dětí nizozemské státní příslušnosti, jejichž otcové jsou rovněž nizozemskými státními příslušníky. Otcové otcovství těchto dětí uznali, děti však žijí převážně se svými matkami.

21 H. C. Chavez-Vilchez, venezuelská státní příslušnice, přicestovala do Nizozemska na základě turistického víza v roce 2007 či 2008. Z jejího vztahu s nizozemským státním příslušníkem se dne 30. března 2009 narodilo dítě, které má nizozemskou státní příslušnost. Rodiče a dítě žili v Německu do června 2011, kdy H. C. Chavez-Vilchez a její dítě musely opustit společnou domácnost. Dostavily se do centra krizové pomoci města Arnhem (Nizozemsko), kde nějakou dobu pobývaly. H. C. Chavez-Vilchez má od té doby dítě ve své péči a uvedla, že jeho otec nepřispívá na jeho výživu ani se nepodílí na jeho výchově.

22 P. Pinas, surinamská státní příslušnice, měla od roku 2004 v Nizozemsku povolení k pobytu, které jí bylo v roce 2006 odňato. Bydlí v Almere (Nizozemsko) a má čtyři děti. Jedno z dětí, které se narodilo dne 23. prosince 2009 z jejího vztahu s nizozemským státním příslušníkem, má proto nizozemskou státní příslušnost. P. Pinas a otec dítěte mají dítě ve společné péči, ale žijí odděleně, přičemž otec nepřispívá na jeho výživu. Rodiče jsou v kontaktu, nedohodli se však na úpravě styku s dítětem. Dne 17. května 2011 bylo P. Pinas a jejím dětem uděleno povolení k pobytu na dobu určitou. Na základě toho jí byly s účinností od třetího čtvrtletí roku 2011 přiznány přídavky na děti.

23 U. Nikolic přicestovala do Nizozemska v roce 2003 z bývalé Jugoslávie. Její státní příslušnost je nejasná z důvodu chybějících dokladů totožnosti. Její žádost o povolení k pobytu byla zamítnuta v roce 2009. Dne 26. ledna 2010 se z jejího vztahu s nizozemským státním příslušníkem narodilo dítě, které má

nizozemskou státní příslušnost. U. Nikolic bydlí v Amsterdamu (Nizozemsko) a dítě má ve své péči. Oba žijí v přijímacím středisku města, kde bydlí. U. Nikolic prohlásila, že s otcem svého dítěte nemůže bydlet, jelikož byl umístěn do zařízení pro mladistvé, kde žije v rámci programu asistovaného bydlení.

- 24 X. V. García Pérez, nikaragujská státní příslušnice, přicestovala do Nizozemska v roce 2001 nebo 2002 z Kostariky spolu s nizozemským státním příslušníkem. Dne 9. dubna 2008 se z jejich vztahu narodilo dítě, které má nizozemskou státní příslušnost. X. V. García Pérez bydlí v Haarlemu (Nizozemsko) a žije v přijímacím středisku tohoto města. Dítě má ve své péči, otec na výživu dítěte nepřispívá a jeho bydliště není známo.
- 25 J. Uwituze, rwandské státní příslušnici, se dne 12. prosince 2011 narodilo dítě, které má stejně jako jeho otec nizozemskou státní příslušnost. Otec nepřispívá na výživu tohoto dítěte, nepodílí se ani na jeho výchově. Prohlásil, že se o něj nemůže a ani nechce starat. J. Uwituze bydlí v 's-Hertogenbosch (Nizozemsko) a žije se svým dítětem v přijímacím středisku tohoto města.
- 26 Y. R. L. Wip, surinamské státní příslušnici, se narodily dvě děti, a to dne 25. listopadu 2009 a dne 23. listopadu 2012. Děti mají stejně jako jejich otec nizozemskou státní příslušnost. Rodiče žijí odděleně, otec však s dětmi udržuje kontakt několikrát do týdne. Pobírá dávky sociální pomoci a přídavky na dítě. Na výživu dětí nepřispívá, pouze Y. R. L. Wip předává přídavky na dítě. V době, která je relevantní pro účely sporu v původním řízení, bydlela Y. R. L. Wip v Amsterdamu.
- 27 I. O. Enowassam, kamerunská státní příslušnice, přicestovala do Nizozemska v roce 1999. Z jejího vztahu s nizozemským státním příslušníkem se dne 2. května 2008 narodilo dítě, které má nizozemskou státní příslušnost. Rodiče mají dítě ve společné péči, ale žijí odděleně. Dítě je přihlášené na adresu svého otce, ale ve skutečnosti bydlí se svojí matkou, která pobývá v centru krizové pomoci města Haag (Nizozemsko). U otce bývá dítě tři víkendy v měsíci a někdy s ním tráví prázdniny. Otec platí výživné 200 eur měsíčně. Pobírá též přírůstek na dítě, který předává I. O. Enowassam. Pracuje na plný úvazek a z tohoto důvodu se dle svého vyjádření nemůže o dítě starat.
- 28 A. E. Guerrero Chavez, venezuelská státní příslušnice, přicestovala do Nizozemska dne 24. října 2007 a poté se dne 2. listopadu 2009 vrátila do Venezuely. Do Nizozemska znovu přijela v lednu 2011 a bydlí v Shiedamu (Nizozemsko). Z jejího vztahu s nizozemským státním příslušníkem se dne 31. března 2011 narodilo dítě, které má nizozemskou státní příslušnost. A. E. Guerrero Chavez a otec jejího dítěte žijí odděleně. Otec udržuje s dítětem téměř každodenní kontakt, ale není schopen se o něj starat; na výživu přispívá v omezené míře. A. E. Guerrero Chavez se o své dítě každodenně stará a má jej ve své péči.
- 29 Ve všech sporech v původním řízení příslušné orgány zamítly žádosti o sociální pomoc a přídavky na dítě podané dotýcnými osobami s odůvodněním, že tyto osoby nemají povolení k pobytu, a podle vnitrostátní právní úpravy proto nemají na pobírání dávek této pomoci a přídaveků nárok.
- 30 Žádná z odvolatelek v původním řízení neměla v obdobích od roku 2010 do roku 2013, ve vztahu k nimž požádaly o přiznání dávek sociální pomoci a přídaveků na dítě, v Nizozemsku povolení k pobytu. Některé odvolatelky v původním řízení nicméně pobývaly na území Nizozemska před vydáním rozhodnutí o žádosti o povolení k pobytu legálně; ostatní tam pobývaly nelegálně, nebylo však rozhodnuto o jejich vrácení na hranice. Odvolatelky v původním řízení konečně neměly povolení k práci.
- 31 Vzhledem k tomu, že žaloby podané proti rozhodnutím, kterými byly zamítnuty žádosti odvolatelek v původním řízení o přiznání dávek pomoci a přídaveků, byly rozsudky vnitrostátních soudů prvního stupně zamítnuty, odvolatelky v původním řízení podaly proti těmto rozsudkům odvolání k Centrale Raad van Beroep (odvolací soud pro oblast sociálního zabezpečení a veřejné služby, Nizozemsko).

- 32 Předkládající soud se táže, zda odvolatelky v původním řízení, které jsou všechny státními příslušnicemi třetích zemí, mohou coby matky dětí, které jsou občany Unie, v jednotlivých situacích, v nichž se nacházejí, dovozovat právo pobytu z článku 20 SFEU. Předkládající soud je toho názoru, že pokud by tomu tak bylo, dotčené osoby by se mohly dovolávat ustanovení zákona o sociální pomoci a zákona o přídavcích na dítě, podle nichž lze za nizozemské státní příslušníky považovat cizí státní příslušníky, kteří legálně pobývají v Nizozemsku, a případně by na základě těchto zákonů mohly mít nárok na sociální pomoc nebo přídavky na dítě, aniž by za tímto účelem bylo vyžadováno rozhodnutí IND, kterým by jim bylo uděleno povolení k pobytu, nebo doklad osvědčující oprávněnost pobytu.
- 33 Z rozsudků ze dne 8. března 2011, Ruiz Zambrano (C-34/09, EU:C:2011:124), a ze dne 15. listopadu 2011, Dereci a další (C-256/11, EU:C:2011:734), podle předkládajícího soudu plyne, že odvolatelky v původním řízení by měly v Nizozemsku na základě článku 20 SFEU právo pobytu vyplývající z práva pobytu jejich dětí, které jsou občany Unie, pokud by se tyto děti nacházely v situacích popsaných v uvedených rozsudcích. V jednotlivých sporech v původním řízení je třeba určit, zda jsou dány takové okolnosti, že kdyby bylo matkám dětí odepráno právo pobytu, tyto děti by byly ve skutečnosti nuceny opustit území Unie.
- 34 Předkládající soud se táže, jaký význam je za těchto okolností nutno přikládat s ohledem na judikaturu Soudního dvora skutečnosti, že otec, který je občanem Unie, pobývá v Nizozemsku nebo v Unii jako celku.
- 35 Kromě toho uvádí, že je na správních orgánech, které uplatňují zákon o sociální pomoci a zákon o přídavcích na dítě, jakož i na příslušných soudech, aby samostatně posoudily, zda se rodič, který je státním příslušníkem třetí země, může s ohledem na judikaturu Soudního dvora týkající se článku 20 SFEU, dovolávat tohoto ustanovení za účelem přiznání práva pobytu. Tyto správní orgány, tj. obecní rady a SvB, jsou na základě informací, které jim poskytly dotčené osoby, a informací, které by jim v případě potřeby ještě musely poskytnout, povinny ve spolupráci s IND posoudit, zda lze právo pobytu v Nizozemsku vyvodit z článku 20 SFEU.
- 36 Předkládající soud v tomto ohledu uvedl, že jednotlivé správní orgány vykládají rozsudky ze dne 8. března 2011, Ruiz Zambrano (C-34/09, EU:C:2011:124), a ze dne 15. listopadu 2011, Dereci a další (C-256/11, EU:C:2011:734), v praxi restriktivně a domnívají se, že se judikatura vyplývající z těchto rozsudků uplatní pouze tehdy, když se otec na základě objektivních kritérií není schopen o dítě starat, protože je například ve výkonu trestu odnětí svobody, ve specializovaném zařízení či nemocnici, nebo již zemřel. S výjimkou těchto případů musí rodič, který je státním příslušníkem třetí země, přesvědčivě prokázat, že otec není ani s případnou pomocí třetí osoby schopen se o dítě starat. Podle předkládajícího soudu vyplývají taková pravidla z ustanovení oběžníku o cizích státních příslušnících.
- 37 Předkládající soud dodává, že ve sporech v původním řízení dotčené obecní rady, SvB ani IND nepovažovaly za relevantní skutečnost, že se o dítě každodenně a skutečně stará matka, která je státní příslušnicí třetí země, a nikoliv otec, který je občanem Unie, povahu kontaktů mezi dítětem a jeho otcem, míru, v jaké otec přispívá na výživu dítěte a podílí se na jeho výchově, ani otázku, zda je otec schopen se o dítě starat. Za relevantní se nepovažovala ani skutečnost, že otec nemá dítě ve své péči, jelikož nebylo přesvědčivě prokázáno, že mu dítě do péče nemohlo být svěřeno. Předkládající soud se táže, zda je třeba judikaturu Soudního dvora vykládat natolik restriktivně.
- 38 Pokud by Soudní dvůr konstatoval, že pouhá skutečnost, že děti jsou v jednotlivých věcech v původním řízení, pokud jde o každodenní péči, závislé na svých matkách, nepředstavuje při posuzování, zda jsou děti na svých matkách natolik závislé, že by s nimi ve skutečnosti musely opustit území Unie, pokud by matkám bylo odepráno právo pobytu, rozhodující kritérium, předkládající soud se táže, jaké jiné okolnosti těchto věcí mohou být v tomto ohledu relevantní.

39 Za těchto okolností se Centrale Raad van Beroep (odvolací soud pro oblast sociálního zabezpečení a veřejné služby) rozhodl přerušit řízení a položit Soudnímu dvoru následující předběžné otázky:

- „1) Je třeba článek 20 SFEU vykládat v tom smyslu, že brání tomu, aby členský stát odepřel právo pobytu na svém území státnímu příslušníkovi třetí země, který se každodenně a skutečně stará o nezletilé dítě, které je občanem tohoto členského státu?
- 2) Je pro odpověď na tuto otázku relevantní okolnost, že o dítě z právního, finančního nebo citového hlediska nepečuje pouze tento rodič a že není vyloučeno, že by se o dítě mohl fakticky starat druhý rodič, který je rovněž státním příslušníkem dotčeného členského státu?
- 3) Je v takovém případě třeba, aby rodič, který je státním příslušníkem třetí země, přesvědčivě prokázal, že druhý rodič se o dítě nemůže starat, takže dítě by muselo opustit území Unie, pokud by rodiči, který je státním příslušníkem třetí země, bylo odepřeno právo pobytu?“

K předběžným otázkám

Úvodní poznámky

- 40 Předně je třeba uvést, že situace, o které jde v původním řízení, vykazují kromě některých podobných znaků i některé zvláštnosti, které je třeba vzít do úvahy.
- 41 Jak bylo uvedeno v bodě 30 tohoto rozsudku, jednotlivé situace, o které se jedná v původním řízení, se týkají státních příslušnic třetích zemí, které v obdobích, v souvislosti s nimiž byly zamítnuty jejich žádosti o přídavky na dítě nebo sociální pomoc, pobývaly v Nizozemsku bez povolení k pobytu, jsou matkami alespoň jednoho nezletilého dítěte nizozemské státní příslušnosti, jež s nimi žije, a o toto dítě se každodenně a skutečně starají, přičemž otcové dětí, kteří jsou rovněž nizozemskými státními příslušníky a uznali otcovství, s těmito matkami nežijí.
- 42 Situace, o které jde v původním řízení, se však liší, pokud jde o vztahy mezi rodiči a dětmi v oblasti výkonu rodičovské péče a hrazení výdajů na výživu, o situaci matek z hlediska jejich práva pobytu na území Unie i o situaci samotných nezletilých dětí.
- 43 Co se zaprvé týče vztahů mezi rodiči a dětmi, z předkládacího rozhodnutí vyplývá, že kontakty mezi dětmi a jejich otci byly v závislosti na daném případě buď časté, ojedinělé, nebo k nim nedocházelo vůbec. V jednom případě byl otec nezvěstný, v dalším případě žil otec v rámci programu asistovaného bydlení. Ve třech případech otec přispíval na výživu dítěte, zatímco v ostatních pěti případech otcové nepřispívali vůbec. Ve dvou případech z osmi byly děti ve sdílené péči obou rodičů, zatímco v ostatních šesti případech péči každodenně a skutečně zajišťovala pouze matka. A nakonec v polovině případů děti bydlely se svou matkou v centrech krizové pomoci.
- 44 Co se zadruhé týče situace odvolatelek v původním řízení z hlediska jejich práva pobytu na území Unie, je třeba uvést, že povolení k pobytu bylo v mezích uděleno dvěma z nich.
- 45 Zástupci Y. R. L. Wip a H. C. Chavez-Vilchez, jakož i nizozemská vláda na jednání uvedli, že pobyt těchto osob je v současné době legální. Y. R. L. Wip totiž získala povolení k pobytu v Belgii, kde pracuje a pobývá se svou dcerou. Co se týče H. C. Chavez-Vilchez, v dubnu 2015 získala v Nizozemsku povolení k pobytu na základě článku 8 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod, podepsané v Římě dne 4. listopadu 1950, a v Belgii vykonává výdělečnou činnost.

- 46 Co se zatřetí týče situace samotných nezletilých dětí, je třeba zdůraznit, že dítě H. C. Chavez-Vilchez žilo se svými rodiči do června 2011 v Německu a poté se vrátilo do Nizozemska se svojí matkou, která následně podala u nizozemských orgánů žádost o přidavek na dítě.
- 47 Nezletilé děti ostatních sedmi odvolatelek v původním řízení naproti tomu v průběhu období, jehož se týkají žádosti o sociální pomoc nebo o přídavky na dítě, o něž se jedná v původním řízení, nebo před ním nikdy nevyužily práva volného pohybu a od narození pobývají v členském státě, jehož jsou státními příslušníky.
- 48 Jak Soudní dvůr opakovaně rozhodl, i když předkládající soud po formální stránce omezil své otázky na výklad článku 20 SFEU, taková skutečnost nebrání Soudnímu dvoru, aby předkládajícímu soudu poskytl všechny prvky výkladu unijního práva, které mohou být užitečné pro rozhodnutí ve věcech, které mu byly předloženy, bez ohledu na to, zda je tento soud ve svých otázkách zmínil (v tomto smyslu viz rozsudky ze dne 5. května 2011, McCarthy, C-434/09, EU:C:2011:277, bod 24; ze dne 19. září 2013, Betriu Montull, C-5/12, EU:C:2013:571, bod 41, jakož i ze dne 10. října 2013, Alokpa a Moudoulou, C-86/12, EU:C:2013:645, bod 20).
- 49 V projednávaném případě je třeba posoudit jednak situaci H. C. Chavez-Vilchez a jejího dítěte z hlediska článku 21 SFEU a směrnice 2004/38, která má usnadnit výkon základního a individuálního práva svobodně se pohybovat a pobývat na území členských států, které občanům Unie přímo přiznává čl. 21 odst. 1 SFEU, a jejímž cílem je uvedené právo zejména posílit (v tomto smyslu viz rozsudky ze dne 5. května 2011, McCarthy, C-434/09, EU:C:2011:277, bod 28, a ze dne 12. března 2014, O. a B., C-456/12, EU:C:2014:135, bod 35), a jednak situaci dětí ostatních odvolatelek v původním řízení, které v průběhu období, jehož se týkají žádosti o sociální pomoc nebo o přídavky na dítě, o něž se jedná v původním řízení, nebo před ním vždy pobývaly se svými matkami v členském státě, jehož jsou státními příslušníky, a situaci uvedených odvolatelek z hlediska článku 20 SFEU.
- 50 Pokud jde o dítě H. C. Chavez-Vilchez, předtím, než jeho matka podala v Nizozemsku žádost o přídavky za období od 7. července 2011 do konce března 2012, toto dítě vykonávalo svobodu pohybu, jelikož do června 2011 pobývalo se svými rodiči v Německu, což je členský stát, v němž pobývá a pracuje jeho otec; následně se se svojí matkou vrátilo do Nizozemska, tedy členského státu, jehož je státním příslušníkem.
- 51 Jak uvedla na jednání nizozemská vláda, ačkoliv H. C. Chavez-Vilchez následně v Nizozemsku získala povolení k pobytu, posouzení její situace a situace jejího dítěte z hlediska ustanovení týkajících se občanství Unie má pro předkládající soud i nadále význam, jelikož k udělení tohoto povolení k pobytu došlo až po skončení období, jichž se týkaly žádosti o přídavky dotčené ve věci v původním řízení.
- 52 Pokud jde o existenci odvozeného práva pobytu na základě čl. 21 odst. 1 SFEU a směrnice 2004/38, Soudní dvůr rozhodl, že právo na vstup a pobyt v členském státě na základě této směrnice nepřísluší všem státním příslušníkům třetí země, ale pouze těm, kteří jsou ve smyslu čl. 2 bodu 2 této směrnice rodinnými příslušníky občana Unie, který využil práva volného pohybu tím, že se usadil v jiném členském státě, než je členský stát, jehož je státním příslušníkem (rozsudky ze dne 15. listopadu 2011, Dereci a další, C-256/11, EU:C:2011:734, bod 56; ze dne 6. prosince 2012, O a další, C-356/11 a C-357/11, EU:C:2012:776, bod 41, jakož i ze dne 18. prosince 2014, McCarthy a další, C-202/13, EU:C:2014:2450, bod 36).
- 53 Soudní dvůr kromě toho konstatoval, že jediným cílem směrnice 2004/38 je upravit podmínky vstupu a pobytu občana Unie v jiném členském státě, než jehož je státním příslušníkem. Ustanovení této směrnice tedy nezakládají odvozené právo pobytu státních příslušníků třetí země, kteří jsou rodinnými příslušníky občana Unie, v členském státě, jehož je uvedený občan státním příslušníkem (v tomto smyslu viz rozsudek ze dne 12. března 2014, S. a G., C-457/12, EU:C:2014:136, bod 34).

- 54 Soudní dvůr nicméně rozhodl, že podmínky přiznání odvozeného práva pobytu na základě čl. 21 odst. 1 SFEU při návratu občana Unie do členského státu, jehož je státním příslušníkem, státnímu příslušníkovi třetí země, který je rodinným příslušníkem tohoto občana Unie, s nímž tento občan pobýval jen na základě postavení občana Unie v hostitelském členském státě, by v zásadě neměly být přísnější než podmínky stanovené směrnicí 2004/38 pro přiznání takového práva pobytu státnímu příslušníkovi třetí země, který je rodinným příslušníkem občana Unie, jenž využil práva volného pohybu a usadil se v jiném členském státě, než jehož je státním příslušníkem (v tomto smyslu viz rozsudek ze dne 12. března 2014, O. a B., C-456/12, EU:C:2014:135, bod 50).
- 55 Ačkoliv se totiž směrnice 2004/38 na takovýto případ návratu nevztahuje, musí se použít obdobně, pokud jde o podmínky pobytu občana Unie v jiném členském státě, než jehož je státním příslušníkem, neboť v obou případech je to občan Unie, kdo představuje referenční osobu, v souvislosti s níž může být státnímu příslušníkovi třetí země, který je rodinným příslušníkem tohoto občana Unie, přiznáno odvozené právo pobytu (rozsudek ze dne 12. března 2014, O. a B., C-456/12, EU:C:2014:135, bod 50).
- 56 Je na předkládajícím soudu, aby posoudil, zda byly v období, jehož se týká zamítnutí žádosti o přídavky, splněny podmínky uvedené ve směrnici 2004/38, zejména v jejích člancích 5 až 7, které upravují vstup a pobyt na území členských států, a H. C. Chavez-Vilchez se tedy mohla dovolávat odvozeného práva pobytu na základě článku 21 SFEU a směrnice 2004/38.
- 57 V opačném případě bude třeba posoudit situaci dítěte, které je občanem Unie, a jeho předka, který je státním příslušníkem třetí země, ve světle článku 20 SFEU.
- 58 Pokud jde o děti Y. R. L. Wip, které se svojí matkou pobývaly v Nizozemsku v okamžiku, kdy požádala o poskytnutí sociální pomoci za říjen a listopad 2012, na jednání bylo uvedeno, že v současnosti pobývají se svojí matkou v Belgii, kde matka získala povolení k pobytu a kde je zaměstnaná. Vzhledem k tomu, že tyto děti vykonávaly svobodu pohybu a pobytu coby občanky Unie v jiném členském státě, než jehož jsou státními příslušníky, a jejich matka získala v tomto jiném členském státě povolení k pobytu až po skončení období dotčeného ve sporu v původním řízení, je i nadále nezbytné posoudit, zda by jejich matka mohla mít v předmětné době odvozené právo pobytu na základě článku 20 SFEU.

K první a druhé předběžné otázce

- 59 Podstatou první a druhé předběžné otázky předkládajícího soudu, které je třeba posoudit společně, je, zda musí být článek 20 SFEU vykládán v tom smyslu, že brání tomu, aby členský stát odepřel právo pobytu na svém území rodiči, který je státním příslušníkem třetí země, který se každodenně a skutečně stará o nezletilé dítě, které je státním příslušníkem tohoto členského státu, není-li vyloučeno, že se o dítě může každodenně a skutečně starat druhý rodič, který je státním příslušníkem téhož členského státu. Předkládající soud se táže, zda je v tomto ohledu relevantní okolnost, že o dítě z právního, finančního nebo citového hlediska nepečuje pouze státní příslušník třetí země.
- 60 Podle ustálené judikatury Soudního dvora se děti, o které se jedná ve sporech v původním řízení, mohou coby státní příslušníci členského státu dovolávat i vůči členskému státu, jehož jsou státními příslušníky, práv, jež souvisejí s jejich statutem občanů Unie, který jim přiznává článek 20 SFEU (v tomto smyslu viz rozsudky ze dne 5. května 2011, McCarthy, C-434/09, EU:C:2011:277, bod 48; ze dne 15. listopadu 2011, Dereci a další, C-256/11, EU:C:2011:734, bod 63, jakož i ze dne 6. prosince 2012, O a další, C-356/11 a C-357/11, EU:C:2012:776, body 43 a 44).
- 61 Soudní dvůr rozhodl, že článek 20 SFEU brání vnitrostátním opatřením, včetně rozhodnutí o odepření práva pobytu rodinným příslušníkům občana Unie, v jejichž důsledku jsou občanky Unie připraveny o možnost skutečně využívat podstatné části práv plynoucích z jejich statusu (rozsudky ze dne 8. března 2011, Ruiz Zambrano, C-34/09, EU:C:2011:124, bod 42, jakož i ze dne 6. prosince 2012, O a další, C-356/11 a C-357/11, EU:C:2012:776, bod 45).

- 62 Ustanovení Smlouvy týkající se občanství Unie naproti tomu nepřiznávají žádné samostatné právo státním příslušníkům třetí země. Případná práva přiznaná takovým státním příslušníkům totiž nejsou vlastními právy příslušejícími těmto státním příslušníkům, nýbrž právy odvozenými od práv, jichž požívá občan Unie. Účel a odůvodnění uvedených odvozených práv se zakládá na zjištění, že odmítnout jejich uznání by mohlo narušit zejména svobodu pohybu občana Unie (rozsudky ze dne 13. září 2016, Rendón Marín, C-165/14, EU:C:2016:675, body 72 a 73, jakož i ze dne 13. září 2016, CS, C-304/14, EU:C:2016:674, body 27 a 28, jakož i citovaná judikatura).
- 63 V tomto ohledu Soudní dvůr již dříve konstatoval, že existují velmi specifické situace, v nichž navzdory tomu, že se neuplatní sekundární právo týkající se práva pobytu státních příslušníků třetích zemí a že dotyčný občan Unie nevyužil svobody pohybu, musí být státnímu příslušníkovi třetí země, který je rodinným příslušníkem tohoto občana, přiznáno právo pobytu, neboť jinak by byl popřen užitečný účinek občanství Unie, kdyby v důsledku odepření takového práva byl tento občan ve skutečnosti nucen opustit území Unie jako celek, a byl tak zbaven možnosti skutečně využívat podstatné části práv plynoucích z tohoto statusu (v tomto smyslu viz rozsudky ze dne 8. března 2011, Ruiz Zambrano, C-34/09, EU:C:2011:124, body 43 a 44; ze dne 15. listopadu 2011, Dereci a další, C-256/11, EU:C:2011:734, body 66 a 67; ze dne 13. září 2016, Rendón Marín, C-165/14, EU:C:2016:675, bod 74, jakož i ze dne 13. září 2016, CS, C-304/14, EU:C:2016:674, bod 29).
- 64 Situace uvedené v předchozím bodě se vyznačují skutečností, že i když jsou upraveny právními předpisy spadajícími *a priori* do pravomoci členských států, tedy předpisy týkajícími se práva na vstup a pobyt státních příslušníků třetích zemí, kteří nespádají do působnosti ustanovení sekundárního unijního práva, jež za jistých podmínek toto právo přiznávají, mají tyto situace vnitřní vztah ke svobodě pohybu a pobytu občana Unie, která brání tomu, aby bylo uvedeným státním příslušníkům odepřeno právo vstupu a pobytu v členském státě, kde tento občan pobývá, tak aby nedošlo k narušení této svobody (rozsudky ze dne 13. září 2016, Rendón Marín, C-165/14, EU:C:2016:675, bod 75, jakož i ze dne 13. září 2016, CS, C-304/14, EU:C:2016:674, bod 30 a citovaná judikatura).
- 65 V projednávaném případě je třeba uvést, že pokud by v důsledku odepření práva pobytu státním příslušníkům třetích zemí, o které se jedná v původním řízení, musely dotčené osoby opustit území Unie – což musí ověřit předkládající soud – mohlo by to vést k omezení práv, která jejich dětem vyplývají ze statusu občana Unie, a to zejména jejich práva pobytu, jelikož tyto děti by mohly být nuceny následovat svoje matky a opustit tak území Unie jako celek. Případná povinnost matek opustit území Unie by jejich děti připravila o možnost skutečně využívat podstatné části práv, která jim plynou z jejich statusu občana Unie (v tomto smyslu viz rozsudek ze dne 13. září 2016, Rendón Marín, C-165/14, EU:C:2016:675, bod 78 a citovaná judikatura).
- 66 Nizozemská vláda však tvrdí, že pouze na základě skutečnosti, že rodič, který je státním příslušníkem třetí země, se o dítě každodenně stará a – byť jen částečně – o něj z právního, finančního nebo citového hlediska fakticky pečuje, nelze automaticky dospět k závěru, že pokud by bylo tomuto státnímu příslušníkovi třetí země odepřeno právo pobytu, dítě, které je občanem Unie, by bylo nuceno opustit území Unie. Okolnost, že na území členského státu, jehož je dítě státním příslušníkem, nebo na území Unie jako celku, pobývá druhý rodič, který je občanem Unie a je schopen se o dítě starat, představuje podle nizozemské vlády pro účely tohoto posouzení významný faktor.
- 67 Nizozemská vláda uvádí, že za určitých okolností mají příslušné vnitrostátní orgány za prokázané, že rodič, který je občanem Unie, se o dítě nemůže starat nebo toho není schopen. Je tomu tak tehdy, pokud uvedený rodič zemřel nebo je nezvěstný; je ve výkonu trestu odnětí svobody, byl internován v určitém zařízení nebo hospitalizován za účelem dlouhodobé léčby; na základě objektivních zdrojů, jako je například prohlášení policie nebo orgánu pro pomoc mladistvým, tento rodič podle všeho není schopen se o dítě postarat a konečně pokud byla soudem zamítnuta jeho žádost o svěření do péče, a to i sdílené.

- 68 V tomto ohledu je třeba připomenout, že v rozsudku ze dne 6. prosince 2012, O a další (C-356/11 a C-357/11, EU:C:2012:776, body 51 a 56), Soudní dvůr shledal, že při zjišťování, zda by bylo dítě, které je občanem Unie, v důsledku odepření práva pobytu jeho rodiči, který je státním příslušníkem třetí země, zbaveno možnosti skutečně využívat podstatné části práv, která mu plynou z jeho statusu, je relevantní otázka výkonu rodičovské péče o dítě i otázka, zda se o dítě z právního, finančního nebo citového hlediska stará rodič, který je státním příslušníkem třetí země.
- 69 Co se týče poslední uvedené okolnosti, Soudní dvůr uvedl, že právě vztah závislosti mezi občanem Unie nízkého věku a státním příslušníkem třetí země, jemuž bylo odepřeno právo pobytu, může zpochybnit užitečný účinek občanství Unie, jelikož právě tato závislost by vedla k tomu, že by občan Unie byl v důsledku takového zamítavého rozhodnutí ve skutečnosti nucen opustit nejen území členského státu, jehož je státním příslušníkem, ale rovněž Unie jako celku (v tomto smyslu viz rozsudky ze dne 8. března 2011, Ruiz Zambrano, C-34/09, EU:C:2011:124, body 43 a 45; ze dne 15. listopadu 2011, Dereci a další, C-256/11, EU:C:2011:734, body 65 až 67, jakož i ze dne 6. prosince 2012, O a další, C-356/11 a C-357/11, EU:C:2012:776, bod 56).
- 70 V projednávaném případě je třeba při posuzování rizika, že by dotčené dítě, které je občanem Unie, bylo nuceno opustit území Unie a bylo tak připraveno o možnost skutečně využívat podstatné části práv, která mu přiznává článek 20 SFEU, pokud by jeho rodiči, který je státním příslušníkem třetí země, bylo v dotčeném členském státě odepřeno právo pobytu, v jednotlivých věcech v původním řízení určit, který rodič má dítě skutečně ve své péči a zda existuje mezi dítětem a rodičem, který je státním příslušníkem třetí země, vztah skutečné závislosti. Příslušné orgány musí v rámci tohoto posouzení vzít v potaz právo na respektování rodinného života, které je zakotveno v článku 7 Listiny základních práv Evropské unie, přičemž tento článek je třeba vykládat ve spojení s povinností zohlednit nejvlastnější zájem dítěte uznáný v čl. 24 odst. 2 Listiny.
- 71 Okolnost, že druhý rodič, který je občanem Unie, je opravdu schopen a připraven sám vykonávat každodenní a skutečnou péči o dítě, je relevantní, ovšem sama o sobě nepostačuje k tomu, aby bylo možno konstatovat, že mezi rodičem, který je státním příslušníkem třetí země, a dítětem neexistuje takový vztah závislosti, že pokud by bylo tomuto státnímu příslušníkovi třetí země odepřeno právo pobytu, dítě by bylo nuceno opustit území Unie. Takový závěr totiž musí být v nejvlastnějším zájmu dotčeného dítěte učiněn při zohlednění všech okolností daného případu, zejména věku dítěte, jeho fyzického a emočního vývoje, míry jeho citové vazby jak na rodiče, který je občanem Unie, tak na rodiče, který je státním příslušníkem třetí země, jakož i rizika, že by odloučení od poslední uvedené rodiče ohrozilo psychickou rovnováhu dítěte.
- 72 S ohledem na výše uvedené úvahy je třeba na první a druhou otázku odpovědět tak, že článek 20 SFEU musí být vykládán v tom smyslu, že při posuzování, zda by dítě, které je občanem Unie, bylo nuceno opustit území Unie jako celek a bylo tím připraveno o možnost skutečně využívat podstatné části práv, která mu přiznává tento článek, pokud by jeho rodiči, který je státním příslušníkem třetí země, bylo v dotčeném členském státě odepřeno právo pobytu, je okolnost, že druhý rodič, který je občanem Unie, je opravdu schopen a připraven sám vykonávat každodenní a skutečnou péči o dítě, relevantní, ovšem nepostačuje k tomu, aby bylo možno konstatovat, že mezi rodičem, který je státním příslušníkem třetí země, a dítětem neexistuje takový vztah závislosti, že by dítě v případě takového odepření bylo nuceno opustit území Unie. Takové posouzení musí být v nejvlastnějším zájmu dotčeného dítěte učiněno při zohlednění všech okolností daného případu, zejména věku dítěte, jeho fyzického a emočního vývoje, míry jeho citové vazby jak na rodiče, který je občanem Unie, tak na rodiče, který je státním příslušníkem třetí země, jakož i rizika, že by odloučení od poslední uvedené rodiče ohrozilo jeho psychickou rovnováhu.

Ke třetí předběžné otázce

- 73 Podstatou třetí předběžné otázky předkládajícího soudu je, zda musí být článek 20 SFEU vykládán v tom smyslu, že brání tomu, aby členský stát podmínil právo pobytu státního příslušníka třetí země, který je rodičem nezletilého dítěte, jež je státním příslušníkem tohoto členského státu a tento rodič se o něj každodenně a skutečně stará, na svém území tím, že tento státní příslušník prokáže, že druhý rodič, který je státním příslušníkem uvedeného členského státu, není schopen se o dítě každodenně a skutečně starat.
- 74 Nizozemská vláda uvedla, že na základě všeobecného pravidla, podle něhož platí, že ten, kdo se dovolává určitých práv, musí prokázat, že se tato práva uplatní na jeho situaci, která je v unijním právu přípustná (v tomto smyslu viz rozsudky ze dne 8. května 2013, Alarape a Tijani, C-529/11, EU:C:2013:290, bod 38, jakož i ze dne 16. ledna 2014, Reyes, C-423/12, EU:C:2014:16, body 25 až 27), nesou důkazní břemeno ohledně existence práva pobytu na základě článku 20 SFEU odvolatelky v původním řízení. Je na nich, aby prokázaly, že z důvodu objektivních překážek, které brání rodiči, jenž je občanem Unie, se o dítě fakticky starat, je toto dítě na rodiči, který je státním příslušníkem třetí země, natolik závislé, že pokud by tomuto státnímu příslušníkovi nebylo přiznáno právo pobytu, dítě by ve skutečnosti muselo opustit území Unie.
- 75 V tomto ohledu je třeba uvést, že v případě, že se státní příslušník třetí země, který je rodičem nezletilého dítěte, jež je státním příslušníkem členského státu a tento státní příslušník třetí země se o něj každodenně a skutečně stará, domáhá, aby mu příslušné orgány tohoto členského státu přiznaly odvozené právo pobytu na základě článku 20 SFEU, musí předložit důkazy, na jejichž základě lze posoudit, zda jsou splněny podmínky uplatnění tohoto článku, a to zejména důkazy, které dokládají, že rozhodnutí o odepření práva pobytu rodiči, který je státním příslušníkem třetí země, by dítě připravilo o možnost skutečně využívat podstatné části práv souvisejících se statutem občana Unie, jelikož by muselo opustit území Unie jako celek.
- 76 Jak ovšem uvedla Evropská komise, ačkoliv je v zásadě na rodiči, který je státním příslušníkem třetí země, aby prokázal, že má právo pobytu na základě článku 20 SFEU, a to zejména tím, že doloží, že by dítě v případě odepření pobytu bylo nuceno opustit území Unie, nic to nemění na tom, že v rámci posuzování podmínek, které musí být splněny, aby uvedený státní příslušník mohl mít takové právo pobytu, jsou příslušné vnitrostátní orgány povinny dbát na to, aby uplatnění takové vnitrostátní právní úpravy týkající se důkazního břemene, o jakou se jedná ve sporech v původním řízení, nemohlo ohrozit užitečný účinek článku 20 SFEU.
- 77 Uplatnění takové vnitrostátní právní úpravy týkající se důkazního břemene tedy nezabývá orgány dotčeného členského státu povinnosti provést na základě důkazů předložených státním příslušníkem třetí země průzkum nezbytný ke zjištění, kde pobývá rodič, který je státním příslušníkem tohoto členského státu, a k posouzení, zda je opravdu schopen a připraven sám vykonávat každodenní a skutečnou péči o dítě a zda mezi dítětem a rodičem, který je státním příslušníkem třetí země, existuje takový vztah závislosti, že rozhodnutí o odepření práva pobytu tomuto rodiči by dítě připravilo o možnost skutečně využívat podstatné části práv souvisejících s jeho statutem občana Unie, jelikož by muselo opustit území Unie jako celek.
- 78 S ohledem na výše uvedené úvahy je třeba na třetí otázku odpovědět tak, že článek 20 SFEU musí být vykládán v tom smyslu, že nebrání tomu, aby členský stát podmínil právo pobytu státního příslušníka třetí země, který je rodičem nezletilého dítěte, jež je státním příslušníkem tohoto členského státu a tento rodič se o něj každodenně a skutečně stará, na svém území tím, že tento státní příslušník předloží důkazy, které mohou doložit, že rozhodnutí o odepření práva pobytu rodiči, který je státním příslušníkem třetí země, by dítě připravilo o možnost skutečně využívat podstatné části práv souvisejících se statutem občana Unie, jelikož by muselo opustit území Unie jako celek. Je však na

příslušných orgánech dotčeného členského státu, aby na základě důkazů předložených státním příslušníkem třetí země provedly průzkum nezbytný k posouzení, zda by rozhodnutí o odepření mělo s ohledem na všechny okolnosti daného případu takové důsledky.

K nákladům řízení

- 79 Vzhledem k tomu, že řízení má, pokud jde o účastníky původního řízení, povahu incidenčního řízení ve vztahu ke sporu probíhajícímu před předkládajícím soudem, je k rozhodnutí o nákladech řízení příslušný uvedený soud. Výdaje vzniklé předložením jiných vyjádření Soudnímu dvoru než vyjádření uvedených účastníků řízení se nenahrazují.

Z těchto důvodů Soudní dvůr (velký senát) rozhodl takto:

- 1) Článek 20 SFEU musí být vykládán v tom smyslu, že při posuzování, zda by dítě, které je občanem Evropské unie, bylo nuceno opustit území Unie jako celek a bylo tím připraveno o možnost skutečně využívat podstatné části práv, která mu přiznává tento článek, pokud by jeho rodiči, který je státním příslušníkem třetí země, bylo v dotčeném členském státě odepřeno právo pobytu, je okolnost, že druhý rodič, který je občanem Unie, je opravdu schopen a připraven sám vykonávat každodenní a skutečnou péči o dítě, relevantní, ovšem nepostačuje k tomu, aby bylo možno konstatovat, že mezi rodičem, který je státním příslušníkem třetí země, a dítětem neexistuje takový vztah závislosti, že by dítě v případě takového odepření bylo nuceno opustit území Unie. Takové posouzení musí být v nejvlastnějším zájmu dítěte učiněno při zohlednění všech okolností daného případu, zejména věku dítěte, jeho fyzického a emočního vývoje, míry jeho citové vazby jak na rodiče, který je občanem Unie, tak na rodiče, který je státním příslušníkem třetí země, jakož i rizika, že by odloučení od posledně uvedeného rodiče ohrozilo jeho psychickou rovnováhu.
- 2) Článek 20 SFEU musí být vykládán v tom smyslu, že nebrání tomu, aby členský stát podmínil právo pobytu státního příslušníka třetí země, který je rodičem nezletilého dítěte, jež je státním příslušníkem tohoto členského státu a tento rodič se o něj každodenně a skutečně stará, na svém území tím, že tento státní příslušník předloží důkazy, které mohou doložit, že rozhodnutí o odepření práva pobytu rodiči, který je státním příslušníkem třetí země, by dítě připravilo o možnost skutečně využívat podstatné části práv souvisejících se statusem občana Unie, jelikož by muselo opustit území Unie jako celek. Je však na příslušných orgánech dotčeného členského státu, aby na základě důkazů předložených státním příslušníkem třetí země provedly průzkum nezbytný k posouzení, zda by rozhodnutí o odepření mělo s ohledem na všechny okolnosti daného případu takové důsledky.

Podpisy.